

КРИЗА СУЧАСНОЇ ГЕОПОЛІТИКИ: СВІТ МІЖ ДЕМОКРАТІЄЮ Й АВТОРИТАРИЗМОМ

Збірник наукових праць

Переяслав – 2025

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
«КРИЗА СУЧАСНОЇ ГЕОПОЛІТИКИ:
СВІТ МІЖ ДЕМОКРАТІЄЮ Й АВТОРИТАРИЗМОМ»

м. Переяслав (Україна)

УДК: 327-044.372: 355.48(470:477)"2014/..."

Криза сучасної геополітики: світ між демократією й авторитаризмом: матер. між нар. наук.-практ. конф., Переяслав, 2025, 205 с.

*Рекомендовано Вченою радою Університету Григорія Сковороди в Переяславі,
протокол № 8 від 21.03.2025 р.*

Редакційна колегія: Коцур В. В., доктор історичних наук, професор, Дем'яненко Б. Л., доктор політичних наук, професор, Дудар В. Л., кандидат історичних наук, доцент, Дем'яненко В. М., кандидат політичних наук, доцент, Прядко Т. П., кандидат політичних наук, Рубан А. О., кандидат філософських наук, доцент, Скибіцька Д. Г., старший лаборант.

Збірник матеріалів сформовано за результатами міжнародної науково-практичної конференції «Криза сучасної геополітики: світ між демократією й авторитаризмом», яка відбулася 27-28 березня 2025 року на базі Університету Григорія Сковороди в Переяславі за підтримки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса, Ради молодих вчених Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса, Департаменту кадрової політики МОУ, Науково-методичного центру кадрової політики МОУ, Центрального управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України, Державного університету «Київський авіаційний інститут» та міжнародних партнерів з Великої Британії, Молдови, Туреччини. Збірник уміщує тематичні статті, присвячені демократичному транзиту, геополітичним трансформаціям, глобальній нестабільності, інформаційній війні та національній резильєнтності.

Усі матеріали подаються в авторській редакції. За зміст і якість поданих текстів відповідальність несуть автори. Використання текстів або частин тексту можливе тільки за умови посилання на даний збірник та автора тексту.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

Коцур Віталій, ректор Університету Григорія Сковороди в Переяславі, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України

Андрусак Марк, полковник, директор Департаменту кадрової політики Міністерства оборони України

Кутков Олександр, полковник, начальник Центрального управління цивільно- військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України

9

Калакура Олег

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ М'ЯКОЇ СИЛИ КУЛЬТУРИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ВОЮЮЧОЇ УКРАЇНИ

11

Шевченко Руслан

MODERN NARRATIVES OF RUSSIAN PROPAGANDA IN MOLDOVA: HOW TO COUNTER THEM

14

Горюнова Євгенія

ЧОРНОМОРСЬКИЙ РЕГІОН В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ

17

Ляшенко Олексій

ПРИНЦИПИ (ПОВОЄННОГО) ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

20

Балабан Ростислав

ДЕМОКРАТІЯ ВТРАЧАЄ ЦІННІСТЬ? АТАВІЗМИ РАДЯНСЬКОГО УКЛАДУ: ВІД СУСПІЛЬНИХ НАСТРОЇВ ДО ПОЛІТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ

27

Вонсович Сергій

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ПОЛІТИЧНОГО ПЕРЕХОДУ В КОНЦЕПЦІЇ АДАМА ПШЕВОРСЬКОГО

32

Ляшенко Тетяна

ВИКОНАВЧА ВЕРТИКАЛЬ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: АВТОРИТАРИЗМ ЧИ ДЕМОКРАТІЯ

35

Войтенко Юрій, Бондаренко Олег

ДЕМОКРАТИЧНІ І АВТОРИТАРНІ ЛІДЕРИ У СУЧАСНОМУ ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ

38

Ялі Максим

ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЕОСТРАТЕГІЙ США ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ДРУГОГО ПРЕЗИДЕНСТВА Д. ТРАМПА

41

Кондратенко Олег

УКРАЇНСЬКИЙ ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ТРЕК ПРОТИСТОЯННЯ СВІТОВОМУ АВТОРИТАРИЗМУ

45

Дем'яненко Борис, Дяденко Олександр

СУТНІСТЬ І ВИЗНАЧАЛЬНІ РИСИ «СУПЕРПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ»

48

Віннічук Ольга, Чабанов Анатолій

ГЕОПОЛІТИЧНІ СТРАТЕГІЇ США В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

51

Блистві Тетяна, Бельмасов Олександр

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

54

Дем'яненко Віра, Рябоконт Максим

НЕОНАЦИЗМ У РОСІЇ: ВИКЛИК ЦИВІЛІЗОВАНОМУ СВІТУ

57

Дем'яненко Віра, Лисицький Денис ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА РОСІЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА АГРЕСИВНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЇ	59
Рубан Алла, Хоменко Олександр ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА БЕЗПЕКОВУ ПОЛІТИКУ ПОЛЬЩІ	62
Гуменюк Алла, Бойко Володимир ПОСИЛЕННЯ РОЛІ КРАЇН ГЛОБАЛЬНОГО ПІВДНЯ НА ТЛІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	65
Буряченко Олексій НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ДЛЯ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ	68
Мусієнко В'ячеслав ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТУРЕЧЧИНИ В ПОСТЫПОЛЯРНИЙ ПЕРІОД	71
Блистві Тетяна, Шевченко Юрій ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	73
Блистві Тетяна, Дмитрів Роман ЗМІНИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНСТИТУТІВ	76
Блистві Тетяна, Зьома В'ячеслав ЗМІЦНЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ЧЕРЕЗ СПІВПРАЦЮ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І НАЦІОНАЛЬНИХ УРЯДІВ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД	79
Кузьменко Максим МОРАЛЬНА ТРАВМАТИЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	82
Крисаченко Валентин МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ РАШИЗМУ: ПРИНИЖЕННЯ НАЦІЇ ТА ЛЮДИНИ	84
Новородовський Валерій ВИКЛИКИ ЕТНОПОЛІТИЧНИЙ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	87
Вельгус Владислав РОСІЙСЬКИЙ ФАКТОР У ПУБЛІЧНІЙ РИТОРИЦІ АДМІНІСТРАЦІЇ БУША-СТАРШОГО В ПЕРІОД ЗДОБУТТЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ДЕРЖАВОЮ УКРАЇНА	90
Телешун Ярослав, Короневська Любов ГЕОПОЛІТИЧНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ	94
Прядко Тетяна, Левадний Владислав ВПЛИВ ПРОТЕСТАНТСЬКОЇ ЕТИКИ У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	97
Коцур Леся, Левенець Ярослав МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ВИСНАЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	99
Рубан Алла, Реп'ях Віталій ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОМІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ	101
Рубан Алла, Адаменко Ярослав ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК БАГАТОВИМІРНИЙ ФЕНОМЕН	104
Кочан Наталія НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ СИМВОЛІЧНОГО РЕЛІГІЙНОГО ПРОСТОРУ ЯК СКЛАДНИК СТІЙКОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ	107

Лепська Наталія ГЕОПОЛІТИЧНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СТРАТЕГІЧНИХ НЕВИЗНАЧЕНОСТЕЙ	111
Мазука Людмила РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВЦІВ ЗА КОРДОНОМ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ	114
Войтенко Юрій, Міщанін Олександра СУТНІСТЬ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	117
Дзєга Володимир РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ЯК ЧИННИК НОРМОТВОРЧОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ	120
Остапенко Марина ПРОТЕСТНА АКТИВНІСТЬ УКРАЇНЦІВ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ	123
Любовець Олена, Іващук Максим ДІЯЛЬНІСТЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ VIII СКЛИКАННЯ ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В НАТО	126
Хмельницька Людмила, Журавльова Жанна РОЛЬ ШІСТДЕСЯТНИЦТВА У КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ З РОСІЄЮ ТА ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ	128
Дем'яненко Борис, Гнатюк Сергій РОЛЬ ІСТОРИЧНОГО НАРАТИВУ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ЗМІЦНЕННЯ АВТОРИТАРНОГО РЕЖИМУ ПУТІНІЗМУ В СУЧАСНІЙ РФ	131
Новакова Олена ФОРМУВАННЯ МЕДІАПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	134
Дем'яненко Віра, Деменчук Мар'ян ДЕЗІНФОРМАЦІЯ І БРЕХНЯ КРЕМЛЯ – ЗАСІБ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВ В КРАЇНАХ НАТО	136
Прядко Тетяна, Сарахман Ігор ПОЛІТИЧНИЙ ПЕРФОМАНС ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ	139
Рубан Алла, Оберемчук Юрій ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТІВ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	141
Рубан Алла, Круковський Дмитро РОЛЬ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	144
Кияк Максим НОВІТНЯ ВІСЬ ЗЛА ТА БРЕХНІ: ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВПЛИВІВ МЕРЕЖІ СУЧАСНИХ АВТОКРАТІЙ	147
Коцур Леся, Зінкевич Яна МЕМОРІАЛІЗАЦІЯ ПАМ'ЯТІ ПРО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ: ТОПОНІМІЧНИЙ ВИМІР	149
Ясінська Аліна РОЛЬ РОСІЙСЬКИХ АГЕНТІВ ВПЛИВУ У ФОРМУВАННІ АНТИУКРАЇНСЬКИХ НАСТРОЇВ У ЄВРОПІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ, ФРАНЦІЇ ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ)	152
Соколова Наталя, Довбенко Тетяна ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН	156

Гончаренко Катерина, Волошин Роман КОЛЕКТИВНА ПАМ'ЯТЬ ПРО НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ ЯК ДЖЕРЕЛО ЖИТТЄСТІЙКОСТІ УКРАЇНЦІВ	158
Дем'яненко Віра, Філіпов Микола ПАНСЛАВІЗМ ЯК ОДИН ІЗ МЕХАНІЗМІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ	161
Кутков Олександр, Вербовенко Олександр, Дюденко Світлана ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА ЦИВІЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДЛЯ ЇХ ПОДОЛАННЯ	163
Кутков Олександр, Вербовенко Олександр, Дюденко Світлана, Гречко Денис ЗАХИСТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: РОЛЬ ТА ЗАВДАННЯ СІМІС	166
Мойсіяха Андрій ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙН	168
Красота Ігор, Федорович Володимир ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	171
Бабкіна Ольга, Вергелюк Євген ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ ЯК ФОРМА ПОЛІТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ В УКРАЇНІ	172
Дем'яненко Віра, Палош Олег ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ У СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ - ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	175
Овчар Ірина, Овчар Юлія ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕГОВОРНОГО ПРОЦЕСУ В ПУБЛІЧНІЙ ПЛОЩИНІ	177
Ціватий Вячеслав ВІТЕРАНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ДИСКУРС	180
Борисенко Мирослав, Даценко Олексій ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНОЇ КРИЗИ В ЄВРОПІ НА МОБІЛІЗАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ДЕРЖАВ- ЧЛЕНІВ НАТО	184
Андрусяк Марк, Вербовенко Олександр ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КВАЛІФІКОВАНИМИ КАДРАМИ ІЗ ЗАХИСТУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЦЕНТРАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	187
Кутков Олександр, Дюденко Світлана, Підлісна Юлія ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВА ВЗАЄМОДІЯ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОСИН НА ТАКТИЧНОМУ РІВНІ	190
Андрусяк Марк, Русецький Руслан, Золотов Андрій СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ В СИСТЕМІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	191
Акімов Олександр ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ: ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ	193
Русецький Руслан, Честковський Андрій ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	195

Андрусяк Марк, Вербовенко Олександр, Русецький Руслан, Золотов Андрій СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СИЛАХ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ	197
Бернадський Богдан ІРЕДЕНТИСТСЬКІ ЗАГРОЗИ СВІТОВІЙ СТАБІЛЬНОСТІ	199
Мирончук Андрій, Сівков Сергій, Шияєв Юрій ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД РЕСУРСНОЇ БАЗИ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ ТА ОСОБЛИВОСТІ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЙ	202

ПЕРЕДМОВА

Коцур Віталій, ректор Університету
Григорія Сковороди в Переяславі, доктор
історичних наук, професор, член-
кореспондент Національної академії
педагогічних наук України

Шановні учасники конференції, дорогі колеги, партнери, гості нашого Університету!

Від імені Університету Григорія Сковороди в Переяславі щиро вітаю вас на відкритті Міжнародної науково-практичної конференції «Криза сучасної геополітики: світ між демократією й авторитаризмом».

Ми з гордістю продовжуємо традицію проведення цієї конференції, яка вже п'ятнадцять років поспіль є інтелектуальним майданчиком для глибокого аналізу глобальних викликів і конструктивного наукового діалогу. Особливо важливо, що цього року нашими співорганізаторами стали престижні міжнародні та українські інституції – Стамбульський фонд науки та культури (Турецька Республіка), Університет Liverpool Hope (Велика Британія), Молдавський Державний Університет (Республіка Молдова), Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України та Рада молодих вчених Інституту політичних і етнонаціональних досліджень, а також структурні підрозділи Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, Державного університету «Київський авіаційний інститут».

Тематика цьогоорічної конференції надзвичайно актуальна. У контексті глибоких зламів, що їх переживає сучасний світ, ми ставимо перед собою завдання не лише осмислити природу геополітичної кризи, а й окреслити перспективи демократичного транзиту, зрозуміти глибинні наслідки російсько-української війни для глобального безпекового порядку, дослідити етнополітичну резильєнтність, інформаційні війни, а також цивільно-військову взаємодію в нових реаліях.

Ми переконані, що об'єднання зусиль науковців, практиків, представників державного сектору та міжнародних партнерів створює унікальну можливість для формування нових знань, обміну досвідом і вироблення ефективних стратегій реагування на сучасні виклики.

Дякую кожному з вас за участь, за ваш внесок у науку, за віру в силу слова, розуму й солідарності.
Нехай дні конференції стануть продуктивними, змістовними та надихаючими!

Андрусяк Марк, полковник, директор
Департаменту кадрової політики
Міністерства оборони України

Шановні учасники та гості міжнародної науково-практичної конференції!

Сьогодні ми зібралися тут, щоб обговорити одну з найактуальніших тем сучасного світу - кризу геополітики, що визначає баланс між демократією та авторитаризмом.

російсько-Українська війна, яка триває вже понад десять років, руйнує інфраструктуру українських міст, важливих об'єктів національної економіки України. У складних умовах сьогодення вкрай важливими стають людські ресурси, передусім громадянами, які можуть захистити Україну, приймати виважені та нестандартні рішення.

У період глобальних викликів, коли міжнародна безпека, економічна стабільність та права людини стають полем боротьби, роль науки, стратегічного мислення та військового аналізу є критично важливими.

Для військових ця тема має особливе значення. Ми бачимо, як авторитарні режими застосовують гібридні методи, маніпулюють інформацією, ведуть не лише відкриті військові конфлікти, а й підступні інформаційні, кібернетичні та економічні війни. Сучасні виклики потребують консолідованої відповіді, заснованої на співпраці між державами, військовими структурами, науковцями та громадянським суспільством.

Україна, яка опинилася на передовій боротьби за демократичні цінності, сьогодні не лише захищає свою незалежність, а й формує нові стандарти безпекової політики. Саме тому наша дискусія на цій конференції може стати важливим внеском у розуміння глобальних тенденцій та пошук ефективних механізмів реагування.

Результати конференції та її матеріали стануть вагомим внеском у розвиток Сил оборони України, посилення їхньої бойової спроможності та сприятимуть наближенню нашої спільної Перемоги над ворогом.

Бажаю всім учасникам збагачення знаннями та досвідом, продуктивних дискусій, нових ідей та рішень, що допоможуть зміцнити демократичний світовий порядок!

Разом до Перемоги! Слава Україні!

Дякую за увагу!

Кутков Олександр, полковник,
начальник Центрального управління
цивільно-військового співробітництва
Генерального штабу Збройних Сил
України

Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю Вас на цьому важливому науковому заході, присвяченому кризі сучасної геополітики та її наслідків для світової архітектури безпеки. Світ змінився і ніколи вже не буде таким, як був. Світовий порядок, який існував з часів завершення Другої світової війни та базувався на правилах та домовленостях, руйнується у нас на очах. Яким буде нове глобальне впорядкування міжнародних відносин залежить, у тому числі й від нас з Вами.

Україна, розташована на фронтах Європи, вкотре у нашій історії опинилась в центрі боротьби за збереження демократичних цінностей проти зазіхань авторитарних держав. Україна у цій війні за справжню Незалежність має відстояти своє історичне право бути частиною європейської родини народів.

Військові та цивільні повинні створити всі умови, щоб ми стали потужним суб'єктом міжнародної політики з міцною опорою на власні сили. Ми маємо бути активними і відповідальними творцями нашого майбутнього.

Сьогоднішня конференція демонструє важливість об'єднання зусиль представників військових та цивільних установ та організацій для подолання сучасних викликів та розробки концепції сталого розвитку нашої держави.

Бажаю учасникам конференції цікавих дискусій та плідної роботи. Нехай цей захід стане ще однією сходинкою на шляху становлення сильної, розвиненої та безпечної України!

Слава Україні!

Разом до Перемоги!

Дякую за увагу!

Кутков Олександр, полковник, начальник Центрального управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України.

Вербовенко Олександр, полковник, кандидат наук з державного управління, заступник начальника Центрального управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України.

Дюденко Світлана, Центральне управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України

Гречко Денис, Центральне управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України

ЗАХИСТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: РОЛЬ ТА ЗАВДАННЯ СІМІС

Культурна спадщина та культурні цінності України є невід'ємною частиною культурного надбання всього людства. У об'єктів культурної спадщини є одна важлива властивість – їх не можна відтворити, вони зникають назавжди при руйнуванні. Цим обумовлено і необхідність їх всебічного захисту, особливо, під час збройних конфліктів. Україна має величезну кількість пам'яток національного та місцевого значення, а також занесених до переліку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО.

Збройна агресія РФ, анексія Криму, окупація значної частини території України, активні бойові дії, призвели до руйнування та пошкодження сотень пам'яток культурної спадщини. Велика кількість пам'яток археології та архітектури зараз перебувають поблизу лінії бойового зіткнення та у прикордонній зоні з РФ та республікою Білорусь. Це вимагає поєднання та координації спільних зусиль Сил оборони України та цивільних організацій та установ. Ця функція покладена на представників СІМІС.

В своїй роботі, ми поставили за мету, охарактеризувати роль Центрального управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України у діяльності спрямованій на захист культурної спадщини.

Важливість культурної спадщини та цінностей як частини цивільного середовища вже довгий час враховується НАТО при плануванні військових операцій та у діяльності протягом постконфліктного часу. Країни НАТО мають досвід бойових дій у районах розташування значної кількості пам'яток культури під час війни на Балканах у 90-ті роки минулого століття та пізніше – у Іраці та Афганістані [1]. Ці об'єкти мають вкрай важливе значення для місцевого населення та є частиною їхньої ідентичності. Їх руйнування можуть призвести до загострення у відносинах з цивільним населенням та, навіть, заворушень та повстань. Це ще раз підкреслює важливість врахування необхідності заходів із захисту культурних цінностей при плануванні військових операцій.

Ця діяльність відбувається у рамках дотримання норм Гаазької конвенції 1954 року та двох протоколів до неї (1954, 1999 рр.). Варто відзначити, що РФ, як і Україна приєдналися до конвенції. З іншого боку, держава-агресор не підписала Другий протокол до Гаазької конвенції, де конкретизуються її положення у випадку збройного конфлікту та захисту культурних цінностей на окупованих територіях.

Система СІМІС у ЗСУ почала формуватися з літа 2014 року. Напрямок по захисту культурної спадщини, як одного з важливих завдань цивільно-військового співробітництва, почав формуватися фактично одразу [2, с. 17].

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну було пошкоджено 1390 об'єкти культурної

спадщини [3]. Особлива увага вітчизняної громадськості та міжнародної спільноти до цієї масштабної проблеми пришвидшила розвиток цього напрямку CIMIC.

Цьому сприяв і початок операції у Курській області РФ з протидії початку наступу РФ на територію Сумської області у 2024 році. Захист об'єктів культурної на території цієї буферної зони також був покладений на представників CIMIC. Ці заходи показали чітке дотримання норм міжнародного гуманітарного права Україною, на відміну від держави-агресора.

Новий етап у роботі у Центральному управлінні цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України розпочався у грудні 2024 року. На виконання спільної директиви Міністра оборони України та Головнокомандувача ЗСУ було створено окремий підрозділ із захисту культурної спадщини. Враховуючи необхідність наявності спеціальних знань у кандидатів для проходження служби у цьому підрозділі, було зібрано інформацію про військовослужбовців, які до мобілізації працювали у сфері охорони та дослідження різних типів пам'яток культури. Заплановано проведення спеціальних курсів підготовки та оцінювання кандидатів для відбору найкраще підготовлених фахівців.

Для ефективного захисту культурної спадщини України основними функціями нового підрозділу будуть:

- взаємодія та координація діяльності, планування заходів із захисту культурної спадщини між Силами оборони України, державною владою, цивільними установами та неурядовими організаціями;
- участь у співпраці та реалізації проектів з Міжнародними організаціями (Міжурядовим комітетом з охорони нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, Міжнародний комітет «Голубий щит», Міжнародний центр з дослідження, збереження та реставрації культурних цінностей (ICCRUM), Міжнародна рада з охорони пам'яток та історичних місць (ICOMOS) тощо);
- координація зусиль представників військових та цивільних структур із запобігання загрозам культурній спадщині та цінностям України;
- співпраця по евакуації та переміщенню до сховищ культурних цінностей та їх колекцій;
- постійне підвищення кваліфікації осіб, уповноважених здійснювати заходи із захисту культурної спадщини;
- розробка спеціальних положень та інструкцій, враховуючи весь наявний досвід;
- підготовка програм та планів заходів з оцінки шкоди, збереження, реставрації та консервації об'єктів культурної спадщини України після завершення війни.

Таким чином, враховуючи викладене, можемо зробити висновки, що війна триває, на жаль, переважно на території України, тому ми маємо бути найбільше за всіх у світі зацікавлені у збереженні людських життів, природного середовища та нашої культурної спадщини. Практика сучасних бойових дій демонструє повне ігнорування агресором норм міжнародного права, зокрема, всіх зобов'язань Гаазької конвенції. В реальності захист культурної спадщини та санкції проти порушників Конвенції гарантовано тільки доброю волею держав підписантів (ст. 28). В цих жорстких умовах ми маємо, принаймні зі свого боку, робити все можливе для мінімізації загроз для нашого культурного надбання.

Список використаних джерел:

1. Стандарт НАТО AJP-3.19, Спільна доктрина цивільно-військового співробітництва Альянсу. Видання А, версія 1. Брюссель: Офіс стандартизації НАТО, 2018. URL: [AJP-3.19 EDA V1 E 2509.pdf](#) (дата доступу: 14.02.2025).
2. Доктрина «Цивільно-військове співробітництво»: затв. наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 02.07.2020 р. № 15860/С. Київ : ГШ ЗСУ, 2020.
3. URL: [За 3 роки повномасштабного вторгнення агресор зруйнував та пошкодив 1390 пам'яток культурної спадщини і 2205 об'єктів культурної інфраструктури | Міністерства культури та стратегічних комунікацій](#)

КРИЗА СУЧАСНОЇ ГЕОПОЛІТИКИ: СВІТ МІЖ ДЕМОКРАТІЄЮ Й АВТОРИТАРИЗМОМ

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції Переяслав,
27-28 березня 2025 року
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. Відповідальність за зміст статей, точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори. Тексти друкуються в авторській редакції. Редакція тексти не рецензує та не повертає.

Комп'ютерний набір: Д. Г. Скибіцька
Комп'ютерна верстка: Д. Г. Скибіцька

Адреса редакції: вул. Сухомлинського, 30
м. Переяслав, Київська обл.
08400

